

- ASIA** Lupa poiketa luonnonsuojelulain (9/2023) 65 §:n tiukasti suojellun luontotyypin hävittämistä ja heikentämiskiellosta
- HAKIJA** Lapin ELY-keskus [REDACTED]
- VIREILLE** Hakemus 30.4.2024, täydennys 29.5.2024
- HAKEMUS** Hakija hakee luonnonsuojelulain 66 §:n mukaista poikkeuslupaa tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskiellosta Lapin maakunnan alueelle ajalle 15.6.2024 – 14.6.2034 (POPELY/1687/2024). Hakemus koskee luonnonsuojelulain (9/2023) 65 §:ssä ja luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) 5 §:ssä tarkoitettujen serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -sorakoiden esiintymien inventointityötä ja sen yhteydessä tehtävää jäkälä-, sammal- ja kivinäytteiden ottamista lajinmäärittystä ja luontotyyppiäsiintymän dokumentointia varten.
- Ympäristöministeriö on määrännyt Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen pyynnöstä Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen käsittelemään ja ratkaisemaan Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hakemuksen poiketa luonnonsuojelulain 66 §:n mukaisesti lain 65 §:ssä tarkoitettua tiukasti suojellun luontotyypin hävittämistä ja heikentämiskiellosta serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -sorakoiden esiintymien kartoittamiseksi tapahtuvaa näytteenottoa varten Lapin ELY-keskuksen toimialueella (Ympäristöministeriön päätös 25.4.2024 VN/11991/2024-YM-2).
- Luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) 5 §:n mukaan serpentiiniluontotyyppi määritellään ultraemäksisen kivilajin ja sitä kasvualustanaan käyttävien putkilokasvien sekä sammal- ja jäkälälajien esiintymisen perusteella. Serpentiiniluontotyypin määrittely luotettavasti voi vaatia sammal- ja jäkälänäytteiden keräämistä lajinmäärittystä varten. Myös ultraemäksisen kivilajin todentamiseksi pienen kivinäytteen ottaminen voi olla tarpeen. Näytteenotto saattaa pienessä määrin heikentää luontotyyppiäsiintymän heikentymistä.
- Näytteitä kerätään serpentiiniluontotyyppikohteiden kallion ja kiviaineksenpinnalla kasvavista sammalista ja jäkälästä sekä kohteen kiviaineksestä. Sammal- ja jäkälänäytteitä kerätään vain sen verran, että lajintunnistus ja näytteen dokumentointi on mahdollista, ja niin, ettei esiintymän elinvoimaisuus vaarannu. Näytteitä ei kerätä, jos näytteenotto voi aiheuttaa lajiesiintymän häviämisen. Sammal- ja jäkälänäytteitä otetaan vain lajiesiintymistä, joita ei ole aiemmin dokumentoitu kyseiseltä paikalta tai joiden dokumentoinnista on kulunut yli 10 vuotta. Jäkälänäytteenotto voi vaatia kasvualustana toimivan kiviaineksen irrottamista taltalla ja vasaralla. Kivilajeista näyte otetaan ensisijaisesti pienenä irtokivenä, jossa ei ole sammal- tai jäkäläkasvustoa, tai kivilajinäyte pyritään ottamaan jäkälänäytteenoton yhteydessä irtoavasta kiviaineksestä. Kivilajinäyte otetaan vain, jos kivilajin ultraemäksisyyttä ei voida todeta maastossa. Näytteiden määritysten varmistuttua tiedot hakemuksen kohteena olevasta luontotyyppistä kirjataan ympäristöhallinnon tietojärjestelmiin. Näytteet toimitetaan ja arkistoidaan luonnontieteellisten museoiden kokoelmiin.

30.5.2024

Lapin ELY-keskus toteuttaa toiminta-alueellaan maastoinventointeja luonnonsuojelulain (9/2023) 65 §:n tiukasti suojelluilla serpentiiniluontotyypeillä maastokaudella 2024 ja 2025. Inventointien tarkoituksena on selvittää harvinaisen ja uhanalaisen serpentiiniluontotyypin esiintymien sijaintia ja laajuutta, jotta luontotyypin esiintymiä ja niiden eliölajistoa voidaan säilyttää suojelun avulla. Luvalla kerätään tarvittaessa näytteitä valtion mailta ja yksityismailta Lapin maakunnan alueella. 10 vuoden lupa tarvitaan Lapin maakunnan alueella sijaitseville serpentiiniluontotyyppikohteille, sillä vuosien 2024 ja 2025 aikana inventoitujen kohteiden lisäksi voidaan tulevaisuudessa havaita uusia serpentiiniluontotyyppikohteita, jotka tulee varmistaa ELY-keskuksen toimesta.

Lapin ELY-keskus on täydentänyt 29.5.2024 hakemustaan ja hakee luonnonsuojelulain 65 §:n heikentämiskiellosta poikkeamiselle täytäntöönpanomääräystä mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Perusteluna täytäntöönpanolle vailla lainvoimaa Lapin ELY-keskus toteaa, että poikkeamishakeuksen kohteena olevat ELY-keskuksen inventoinnit ovat oleellinen osa 1.6.2023 voimaan tulleen luonnonsuojelulain (9/2023) toimeenpanon toteuttamista ja Lapin lyhyen maastokauden vuoksi ne pitää päästä aloittamaan mahdollisimman pian maastokauden alettua. Hallituksen esityksessä luonnonsuojelulaiksi (HE 76/2022 vp) todetaan, että ”Erytystä huomiota tulee kiinnittää siihen, että tiukasti suojellut luontotyypit inventoidaan tehokkaasti ja tiedot tallennetaan luonnonsuojelun tietojärjestelmään.” Siten serpentiiniluontotyyppien inventointien aloittaminen heti alkukesästä on hakijan näkemyksen mukaan yleisen edun kannalta perusteltua.

Tarvittaessa erillinen poikkeuslupa luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräyksistä valtion luonnonsuojelualueilla tehtäviin inventointeihin haetaan Metsähallitukselta ja yksityisillä luonnonsuojelualueilla tehtäviin inventointeihin alueelliselta ELY-keskukselta viraston työjärjestyksen mukaisesti.

Tällä luvalla serpentiiniluontotyyppi-inventointeja Lapin ELY-keskuksen luontoympäristöyksikön lukuun tekevät henkilöt ilmoitetaan erikseen vuosittain luvan myöntäneelle ELY-keskukselle viimeistään 30.4. mennessä. Luvan käyttäjät vuoden 2024 aikana ovat

Tiedot luvan käytöstä (kerätyt eliö- ja kivinäytteet, lajitiedot, näytteenottoaikat ja -ajat sekä näytteenottajat) raportoidaan vuosittain luvan myöntäjälle.

POHJOIS-POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU:

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää haetun luvan. Luvassa tulee noudattaa seuraavia ehtoja:

1. Tämä lupa koskee Lapin toimialueella sijaitsevia serpentiiniluontotyyppikohteita ja niiden luonnonsuojeluasetuksen 1066/2023 5 §:ssä lueteltuja serpentiiniluontotyypin määritteleviä sammal- ja jäkälälajeja sekä serpentiiniluontotyyppikohteen kiviainesta. Lupa on virastokohtainen. Lupaa saavat käyttää kunakin vuonna vain samana vuonna ennen maastotöihin ryhtymistä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle ilmoitetut Lapin ELY-keskuksen lukuun serpentiiniluontotyyppikohteita inventoivat henkilöt;

30.5.2024

2. Näytteitä kerätessä tämä lupa on pidettävä mukana ja näytettävä vaadittaessa;
3. Tämä lupa oikeuttaa luonnonsuojeluasetuksessa mainittujen sammal- ja jäkälälajien sekä kivinäytteen keruuseen eliö- ja kivilajinmääritysten varmistamiseksi;
4. Keräyksellä ei saa vaarantaa lajin esiintymän elinvoimaisuutta näytteenotto paikalla ja otettava näytemäärä on suhteutettava aina myös esiintymän kokoon. Mikäli on epävarmaa, säilyykö esiintymä näytteen keräämisen jälkeen elinvoimaisena, ei näytettä tule kerätä. Mahdollisuuksien mukaan tulee kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että näyte on riittävän kokoinen, jotta sitä voidaan lajinmääritystä tehdessä preparoida.
5. Kertyvät näytteet tulee tallentaa tämän luvan kopion kanssa luonnontieteellisiin museoihin tai tutkimuslaitosten kokoelmiin kokoelman haltijan ohjeistusta noudattaen näytteiden keruuvuoden loppuun mennessä;
6. Hakijan on toimitettava Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Luonto- ja alueidenkäyttöyksikköön selvitys tämän luvan mukaisista toimista vuosittain kyseisen vuoden loppuun mennessä. Raportista tulee käydä ilmi mitä lajeja kerättiin, mistä (koordinaatit metrin tarkkuudella) ja kuinka paljon. Raportista tulee käydä ilmi mihin museoon tai kokoelmaan näytteet toimitettiin, sekä museoille tai kokoelmiin toimitettujen näytteiden Kotka-tunnisteet tai muut vastaavat tunnisteet. Raportti voi olla esimerkiksi Excel-muotoinen täydennetty taulukko Kotka-järjestelmästä tai laji.fi-järjestelmästä;
7. Mikäli inventoinnit siirtyvät toisen tahon hoidettavaksi, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen toimija.

Lupa serpentiiniluontotyyppin vähäiseen heikentämiseen on voimassa Lapin maakunnan alueella luvan lainvoimaiseksi tulemisesta 14.6.2034 asti.

PERUSTELUT

Serpentiinikalliot, -kivikot ja soraikot ovat tiukasti suojeltuja luontotyyppisiä, joiden hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 9/2023 65 §). Kaikki maahan kajoava toiminta sekä sammal- ja jäkälänäytteiden kerääminen voivat heikentää serpentiiniluontotyyppiesiintymiä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luonnonsuojelulain 66 §:n nojalla poikkeuksen 65 §:n tiukasti suojellun luontotyyppin hävittämis- ja heikentämiskiellosta, jos kyseisen luontotyyppin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa. Tämä poikkeuslupa annetaan määräaikaisena ja se saa olla voimassa enintään kymmenen vuotta

30.5.2024

kerrallaan. Poikkeuslupa voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita.

Jos hanke tai toimenpide, jota varten lupa on myönnetty, siirtyy toiselle, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen (luonnonsuojelulaki 66 §).

Uusi luonnonsuojelulaki 9/2023 tuli voimaan 1.6.2023. Yhtenä lakiuudistuksen keskeisenä tarpeena oli luontotyyppisuojelelun vahvistaminen. Tässä luonnonsuojelulaissa uutena suojelukeinona lakiin lisättiin säännökset tiukasti suojelluista eli suoraan lain nojalla turvatuista luontotyypeistä. Tiukasti suojelluiksi luontotyypeiksi on luonnonsuojelulain 65 §:ssä säädetty kaksi uhanalaista ja harvinaista luontotyyppiä: serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot sekä rannikon avoimet dyynit.

Lakiesityksen lausuntovaiheessa ja eduskuntakäsittelyssä huomio kiinnittyi erityisesti serpentiiniluontotyyppien tunnistamisen haasteellisuuteen. Mietinnössään luonnonsuojelulaista (YmVM 17/2022 vp) Ympäristövaliokunta totesi, että ”serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista, ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojellusta luontotyypistä ja sen heikentämiskiellosta. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin, vaan viranomaisen tulee informoida tiukasti suojellun luontotyypin esiintymien sijainneista asian selvitettyään”. Perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan, että ”erityistä huomiota tulee kiinnittää tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään” (PeVL 67/2022 vp).

Luonnonsuojelulain 9 §:n mukaan Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä sekä maiseman suojelua alueellaan, vastaa tässä laissa sille säädettyistä viranomaistehtävistä, valvoo luonnonsuojelulain säännösten noudattamista ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa. Näihin viranomaistehtäviin kuuluu edellä mainittu tiukasti suojeltujen luontotyyppien inventointityö ja maaomistajien ja toimijoiden tiedottaminen tiukasti suojellun luontotyypin esiintymien sijainneista. Jotta Lapin ELY-keskus voi toteuttaa tätä tehtävää, tulee inventoinneissa pystyä määrittämään luonnonsuojeluasetuksen 1066/2023 5 §:n luetellut serpentiiniluontotyypin ilmentäjälajit. Asetuksessa luetellut sammal- ja jäkälälajit ovat sellaisia, että ne ovat varmuudella määritettävissä lajilleen vain mikroskopian perusteella, joten näytteen kerääminen on välttämätöntä. Lajihavaintojen luotettava dokumentointi edellyttää näytteiden tallentamista luonnontieteellisen museon kokoelmaan, jossa näytteen lajinmääritys on myöhemminkin tarkistettavissa. Siten ELY-keskuksen inventointien yhteydessä tehtävälle näytteenkeruulle ei ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Tämän luvan mukainen näytteenotto ei vaaranna tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojelutavoitteita, koska lajiesiintymiä ei saa hävittää näytteenotolla. Näytteiden keräämisen luontotyyppiesiintymiä heikentävä vaikutus hyvin vähäistä ja luontotyypin tila oletettavasti palautuu näytteenoton jälkeen.

Serpentiinikalliot kuuluvat Natura-luontotyyppiin Silikaattikalliot. Luvan mukainen toiminta ei vaikutusten vähäisyyden vuoksi voi aiheuttaa Natura-alueilla Silikaattikalliot-luontotyyppin merkittävää heikentymistä. Esiintymien sijainnin ja tilan tunteminen on edellytys serpentiiniluontotyyppien suojelun turvaamiseksi myös Natura-alueilla.

PÄÄTÖKSEN VOIMAANTULO

Poikkeamishakeuksen kohteena olevat ELY-keskuksen inventoinnit ovat oleellinen osa 1.6.2023 voimaan tulleen luonnonsuojelulain (9/2023) toimeenpanon toteuttamista. Maastokausi on Lapissa lyhyt ja yleisen edun mukaista on, että tietoja saadaan kerättyä mahdollisimman kattavasti ja inventointeihin on käytettävissä koko maastokausi. Tämän takia päätöksen täytäntöönpanoa ei voida yleisen edun vuoksi lykätä.

Edellä olevan johdosta Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päättänyt lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 122 § 3 momentin 3 kohdan nojalla, että tätä päätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 9 §, 65 §, 66 §
Luonnonsuojeluasetus (1066/2023) 5 §
Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (987/2009) 20 §
Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 §, 8 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 § 3 momentti 3 kohta

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Merkintä sähköisestä allekirjoituksesta on dokumentin viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Mira Sassi ja ratkaissut yksikön päällikkö Eero Melantie.

Lisätietoja päätöksestä antaa tarvittaessa ylitarkastaja Mira Sassi, mira.sassi@ely-keskus.fi

MAKSUA KOSKEVA PÄÄTÖS

Maksuitta

30.5.2024

Luonnonsuojelua edistävään tutkimus- tai opetustarkoitukseen myönnettävät poikkeukset ja luvat ovat maksuttomia.

LIITTEET

Valitusosoitus
Asiakirjan sähköinen hyväksymismerkintä

TIEDOKSIANTO

Hakijalle (sähköpostilla)
Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry (sähköpostilla)
Lapin maakunnan alueen kunnat (sähköpostilla)

PÄÄTÖKSEN YLEISTIEDOKSIANTO

Tämä päätös annetaan tiedoksi myös hallintolain (434/2003) 62 § mukaisella yleistiedoksiannolla. Päätös ja yleistiedoksiantoa koskeva ilmoitus julkaistaan Lapin sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten verkkosivuilla:

<https://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/lappi>

<https://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pohjois-pohjanmaa>

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö (sähköpostilla)
Suomen ympäristökeskus (sähköpostilla)
Metsähallitus (sähköpostilla)

Tämä asiakirja POPELY/1687/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
POPELY/1687/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Sassi Mira 30.05.2024 15:13
Ratkaisija Melantie Eero 31.05.2024 08:30